

Руснак Марія
студентка групи Тз-41
Західноукраїнський національний університет

Кондрацька Лілія Петрівна
к. е. н., доцент кафедри міжнародного
туризму і готельного бізнесу
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ВОЄННОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Зелений туризм (передусім сільський та екоорієнтований) у сучасних умовах воєнної та соціальної нестабільності набуває для України подвійної значущості, адже виступає як відносно безпечний сегмент внутрішніх подорожей і як інструмент підтримки життєздатності сільських територій та локальних економік. У період воєнного часу туристичний продукт всередині країни трансформується з урахуванням безпекових вимог (маршрути з позначенням укриттів, комендантська година, правила поведінки біля критичної інфраструктури), а серед пріоритетних видів внутрішнього туризму зберігаються екологічний (зелений), лікувально-оздоровчий, релігійний і сільський напрями [1].

За таких умов ключовим чинником попиту стає поєднання природоорієнтованості з організованою безпекою та прогнозованістю сервісу, що підвищує вимоги до підготовленості суб'єктів зеленого туризму та якості їхньої інфраструктури. Водночас зелений туризм посилює свою соціально-економічну функцію, сприяючи диверсифікації доходів домогосподарств, підтримці локальної зайнятості та збереженню культурно-ландшафтної спадщини у приймаючих громадах. Перспективи його розвитку визначаються здатністю інтегрувати принципи сталості, цифрові інструменти просування і коопераційні моделі взаємодії на рівні громад, забезпечуючи при цьому адаптивність сектору до тривалих ризиків і невизначеності.

Сучасні тенденції розвитку зеленого туризму в Україні в умовах війни визначаються переорієнтацією попиту на короткі поїздки до відносно безпечних регіонів, «природні» локації та формати відпочинку з вираженим відновлювальним ефектом (психологічне розвантаження, зміна ритму життя, контакт із довкіллям). Показово, що у воєнний період формується новий внутрішній туристичний продукт і маршрути, адаптовані під безпекові обмеження, оскільки зазначене фактично робить безпеку базовим та визначальним параметром конкурентоспроможності пропозиції [1].

Факторна база зеленого туризму в Україні залишається структурно сильною завдяки ресурсам сільських територій та можливості поєднання рекреації з локальними практиками (ремесла, гастрономія, етнокультура). У наукових публікаціях підкреслюється, що сільський зелений туризм має комплексний характер і виступає механізмом економічного та соціального розвитку аграрних територій; водночас у нормативному полі він визнається окремим видом туризму, пріоритетність розвитку якого закріплюється у Законі України «Про туризм». Разом із тим, воєнні ризики та соціальна нестабільність істотно «перекроюють» карту можливостей: частина потенційних територій опиняється під окупацією або в зонах активних бойових дій; актуалізуються вимоги до наявності укриттів та загальної готовності агросадіб і об'єктів прийому до роботи в умовах ризику, а також до зрозумілих стандартів якості й безпеки послуг [2].

У результаті формується нерівномірність розвитку зеленого туризму за регіонами та типами суб'єктів (мережеві/організовані ініціативи проти дрібних індивідуальних пропозицій), що посилює потребу в інституційній координації на рівні громад і областей.

Важливою тенденцією стає технологічне та організаційне оновлення зеленого

туризму. Окремі дослідження систематизують перспективні інноваційні рішення для України: екологічно чисті засоби розміщення й «зелену» сертифікацію, сталий транспорт, цифрові інструменти (мобільні застосунки, AR/VR-екскурсії), розвиток сталої гастрономії на базі локальних продуктів, а також відновлювальний (restorative) туризм як компонент післявоєнного відновлення територій [3].

Водночас бар'єрами інноваційного розвитку називаються брак інвестицій, низька цифрова грамотність та обмежена кооперація учасників ринку, що в умовах нестабільності, значно знижує швидкість модернізації та ускладнює масштабування успішних практик.

Економіко-соціальний ефект зеленого туризму проявляється через диверсифікацію місцевої економіки, формування попиту на локальні екологічні товари й послуги та створення додаткових джерел доходів для сільських територій, що є критично важливим за умов падіння доходів і загальної невизначеності [4].

Визначаючи той факт, що «зелений» сегмент доцільно розглядати не як допоміжний формат дозвілля, а як інструмент територіальної стійкості (resilience), який потребує підтримки через безпекові протоколи, цифрову інфраструктуру просування, кластеризацію та узгоджену політику розвитку на рівні громад.

Отже, сучасні тенденції розвитку зеленого туризму України в умовах воєнної та соціальної нестабільності визначаються посиленням ролі безпеки й адаптації туристичного продукту, переорієнтацією попиту на внутрішні природоорієнтовані поїздки з відновлювальною функцією, а також потребою інноваційно-організаційної модернізації, яка має спиратися на кооперацію громад і бізнесу, стандарти якості/безпеки та інструменти інвестиційної й цифрової підтримки.

Перелік використаних джерел:

1. Бойко З. В., Горожанкіна Н. А., Грушка В. В. Тенденції розвитку туризму в Україні в умовах воєнного часу. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3343> (дата звернення до ресурсу 9.05.2026)
2. Батиченко С. П., Мельник Л. В. Сільський зелений туризм в Україні – стратегічна складова розвитку сільських територій. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. 2024. Вип. 4. С.56-62.
3. Періг Т. В. Зелений туризм на сучасному туристичному ринку: перспективні інноваційні рішення для України. *Економіка та суспільство*. 2025. № 76. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/6332/6275/> (дата звернення до ресурсу 9.05.2026)
4. Табенська О. І. Розвиток сільського зеленого туризму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2528/2447> (дата звернення до ресурсу 9.05.2026)